

פרשת וארא תש"פ
המנהיג משה

לעי"נ גולדה בת חיים יצחק יהודה הלוי ע"ה
לעי"נ יהודה לייב בן מנחם הלוי ז"ל

שמות פרק ג

(ט) וַעֲתָה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶזְנֵי אֱלֹהִים וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: (י) וַעֲתָה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלְךָ אֶל פְּרַעֲה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (יב) וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לִּךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה: (יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מָה אָמַר אֲלֵהֶם: (יד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: (טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֲלֵהֶם אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדוֹר דָּר:

רש"י

(י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה - ואם תאמר מה תועיל, והוצא את עמי, יועילו דבריך ותוציאם משם: (יא) מי אנכי - מה אני חשוב לדבר עסא המלכים: **וכי אוציא את בני ישראל** - ואף אם חשוב אני, מה זכוב ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים: (יב) **ויאמר כי אהיה עמך** - השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית בסנה לךג האות כי אנכי שלחתיך, ד וכדאי אני להציל כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואיננו אוכל, כך תלך בשליחותי ואינך ניזוק. ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים. דבר אחר כי אהיה עמך וזה שתצליח בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו והיא הזכות העומדת לישראל. ודוגמת לשון זה מצינו (ישעיהו לו ל) וזה לך האותו אכול השנה ספיח וגוי, מפלת סנחריב תהיה לך אות על הבטחה אחרת שארצכם חרבה מפירות ואני אברך הספיחים: (יד) **אהיה אשר אהיה** - אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות. אמר לפניו רבונו של עולם, מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו. אמר לו יפה אמרת, כה תאמר וגוי: (טו) **זה שמי לעלם** - חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא ככתבו: **וזה זכרי** - למדו היאך נקרא, וכן דוד הוא אומר (תהלים קלה ג) ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור:

שמות פרק ד

(י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשׁ גַּם מֵאִזְ דְּבָרְךָ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד פָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: (יא) וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי יְשׁוּם אֶלֶם אוֹ חֶרֶשׁ אוֹ פֶקֶח אוֹ עוֹר הֲלֹא אֲנֹכִי ה' (יב) וַעֲתָה לִךְ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבָר: (יג) וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח: (יד) וַיַּחַר אֵף ה' בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אַחִיךָ הַלֵּוִי דַעֲתִי כִּי דָבַר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאֲתְךָ וְרָאָךְ וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ: (טו) וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַתְךָ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְעִם פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: (טז) וְדַבַּר הוּא לִךְ אֶל הָעָם וְהִיָּה הוּא יְהִיֶה לָךְ לְפָה וְאַתָּה תְּהִיָּה לוֹ לְאֱלֹהִים: (יז) וְאֶת הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֶת הָאוֹת: [. . .] (כב) וְאָמַרְתָּ אֶל פְּרַעֲה כֹה אָמַר ה' בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל: (כג) וְאָמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת בְּנֵי וַיַּעֲבֹדְנִי וְתִמְאָן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הֹרֵג אֶת בְּנֵי בְכָרְךָ:

רש"י

(י) **גם מתמול וגוי** - למדנו שכל שבעה ימים היה הקדוש ברוך הוא מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלשה, ושלושה גמין רבויין הם, הרי ששה, והוא היה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד (להלן פסוק יג) שלח נא ביד תשלח, עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה, שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה, שנאמר (שמואל א ב כז) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ ה) ואודע להם בארץ מצרים וגוי, (שם ז) ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ואותה נבואה לאהרן נאמרה: **כבד פה** - בכבידות אני מדבר, ובלשון לעז בלב"א [גמגמן]: (יא) **מי שם פה וגוי** - מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על המצרי: **או מי ישום אלם** - מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הריגתך, ואת משרתיו חרשים, ר שלא שמעו בצוותו עליך, ולאספקלטורין ההורגים מי עשאים עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת: **הלא אנכי** - ששמי היש עשיתי כל זאת: (יג) **ביד תשלח** - ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרן. דבר אחר ביד אחר שתצא לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה: (יד) **ויחר אף** - ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, וזה לא נאמר בו רושם, ולא מצינו שבא עונש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי אף בזו נאמר בו רושם, הלא אהרן אחיך הלוי, שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר (דברי הימים א' כג כד) ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי: **הנה הוא יצא לקראתך** - כשתלך למצרים: **וראך ושמח בלבו** - לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב: (טז) **ודבר הוא לך** - בשבילך ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדבור, שכולם לשון על הם: **יהיה לך לפה** - למליך, לפי שאתה כבד פה: **לאלהים** - לרב ולשר: (כב) ואמרת אל פרעה - כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו כן: **בני בכרי** - לשון גדולה, כמו (תהילים פט כח) אף אני בכור אתנהו, זהו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקדוש ברוך הוא על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו: (כג) **ואמר אליך** - בשליחותו של מקום: **שלח את בני וגוי הנה אנכי הרג וגוי** - היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה, וזה הוא שאמר (איוב לו כב) הן אל ישגיב בכחו, לפיכך מי כמוהו מורה (איוב לו כב). בשר ודם המבקש להנקם מחבירו מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה, אבל הקדוש ברוך הוא ישגיב בכחו ואין יכולת להמלט מידו, כי אם בשובו אליו, לפיכך הוא מורה ומתרה בו לשוב:

שמות פרקים ה-י

(כב) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעִיתָה לְעַם הַזֶּה לְמָה זָה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) וַיִּמְאֹז בְּאֵתִי אֶל פְּרֹעַה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הֲרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ: (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲתָה תֵרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפְרֹעַה כִּי בִיד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרֶצוֹ:

רש"י

(כב) **למה הרעתה לעם הזה** - ואם תאמר מה איכפת לך, קובל אני על ששלחתני: (כג) **הרע** - לשון הפעיל הוא, הרבה רעה עליהם. ותרגומו אבאיש: (א) **עתה תראה וגו'** - הרהרת על מדותי, לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר כך אמרתי לו (שם כב ב) העלהו לעולה, ולא הרהר אחרי, לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות, כשאביאם לארץ: **כי ביד חזקה ישלחם** - מפני ידי החזקה שתחזק עליו ישלחם: **וביד חזקה יגרשם מארצו** - על כרחם של ישראל יגרשם, ד ולא יספיקו לעשות להם צידה. וכן הוא אומר (שמות יב לג) ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם וגו':

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.